

MƏTBUATDA PEŞƏKARLIQ NÜMUNƏSİ VƏ YA ÜÇ KİTAB BİR BAXIŞ BUCAĞINDA

Nemət Veysəllinin mətbuat yaradıcılığı ilə hələ yetmişinci illərdən tanış olsam da bu gün yaxın uzaq illərin qələm məhsullarını yenidən nəzərdən keçirir və ilk dəfədir ki, fikirlərimi oxucularla bölüşürəm. Yادimdadır, o zaman sevilə sevilə oxunan "Ulduz" jurnalında və digər mətbuat orqanlarında Nemətin bir-birindən yeni ruhda maraqlı yazıları dərc olunur və ictimai mühitdə böyük rəğbətlə qarşılıarı. Zamanında onunla bağlı bir çox məqamları ötürsəm də düşünürəm ki, dövrünə görə cəsarəti və özünəxas əslubu ilə jurnalistika seçilən dəst-xəttə malik qələm sahibinin yaradıcılığından bəhs etmək hər vaxt möqsəd-müvafiqdir. O mənada ki, onun müraciət etdiyi mövzular ictimai-sosial məzmunu, mədəni həyatımızın bir çox sahələrini əhatə etməsilə hər zaman aktualdır, müasirdir. Bu da diqqətəlayiqdir ki, o, ixtisaslı jurnalist olaraq peşəsinə həmişə sadıq olan qələm adıdır.

Nemət Veysəlli söz adımı olaraq gəncliyindən bölgələrimizi qarış-qarış gəzib, zəhmət adamları ilə yaxın münasibətdə olub, onların dərd-sərinə, problemlərinə biganə qalmayıb. Bu insanlara doğmaları qədər məhrəm olub. Söyünnü kəsəri bir çox müşkülləri həll edib. Eləcə də görkəmli şəxsiyyətlərin, ədəbiyyat, mədəniyyət adamlarının mənəvi aləminin özəlliklərini işıqlandırıb, onları oxuculara fərqli prizmalardan təqdim edib. Elə bu səbəblərdən və yaxın vaxtlarda onun "Piyadaların döyüşü" (2010), "Tikintisi yarımqıq qalmış evlər" (2014), "Mənim müharibəm" (2017) kitabları ilə tanışlıq məndə publisist Nemət Veysəlli haqqında söz demək zərurətini doğdur.

İlk olaraq qeyd edim ki, Nemətin publisistika yaradıcılığını mövzusuna və istiqamətinə görə iki qrupa ayırmak doğru olar. Onun ixtisaslı, peşəkar jurnalist olaraq mətbuatı gəldiyi vaxtlardan üzü bəri bütün yaradıcılığı qeyd etdiyim sahələrin geniş mənada tədqiqinə, tərənnümünə həsr olunub. Ötən əsrin sonlarından, milli dırçeliş adlandırdığımız vaxtlardan isə bir çox ədəbi şəxsiyyətlər kimi N. Veysəllinin də yaradıcılığında xalqın taleyində baş vermiş təbəddülətlər, iki əsrən də çox ərazi iddiasında olan üzənəraq qonşularımızın işgalçılıq əməlləri onda məhz bu sahədə söz deməyə istiqamətləndirdi. 1988-ci ildən təqyan edən hadisələrin müşahidəcisi və iştirakçılarından olan Nemət Veysəlli sözün həqiqi mənasında qələmini süngüyə çevirdi. Daşnaq xisləti ermənilərin və onların havadarlarının yüzillər boyunca davam edən çirkin siyasetini və insanlığa sığmayan əməllərini ifşa edən yazılar ərsəyə gətirdi. Bununla kifayətənməyən söz adımı o zaman (1993) Müdafiə Nazirliyinin yenice təsis olunmuş "Azərbaycan ordusu" qəzetinin Qarabağ bölgəsi üzrə hərbi müxbiri təyin edildi və döyüş bölgələrinə yol aldı. Necə deyərlər, qaynar döyüşlərin, ordumuzdakı vəziyyətin şahidi oldu. Bir Azərbaycan vətəndaşı kimi gördüklərdən qələbi ağırdı, oğullarımızın vətənpərvərliyindən, düşmənin üzərinə şığıyan şahinlərimizin qəhrəmanlığından, torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canından keçən igidlərimizin şücaetindən üreyi köksünə sığmadı, həyəcan, duyğular varlığını sardı. Bax burda publisistin söz demək qüdrəti daha da artdı. Zamanında sözünü dedi, illər sonra yaddaşında qalanları qələmə alaraq "Mənim müharibəm" adlı publisistik topluda nəşr etdirdi...

Onu da xatırladım ki, N. Veysəllinin mövzuya özünəməssus bir yanaşma tərzi var. Obyekti, yaxud hər hansı bir zəhmət adamını, yaradıcı şəxsiyyəti dərindən öyrənmək, onların qəlbini yaxın olmaq, daim o ətrafda düşünmək və maraqlı əslubda mövzuya giriş etmək və bu istiqamətdə bir-birindən fərqli gedişlərlə sözünə uyarlı (həm də təbii!) rənglər qatmaqla bitkin və təsirli yazı ərsəyə getirmək həqiqi mənada Nemətin yaradıcılığının sənətkarlıq xüsusiyyətləridir.

Kənd adamlarının həyatından yazdığı məqalələrdə onun təsərrüfata geniş mənada, hərtərəfi bələdliyi, əkin-biçin qayğılarına,

Ötən əsrin yetmişinci illər mətbuatında publisistikada tanınmış qələm adamları Sovet ideologiyasının şüurlarda kök saldığı vaxtlarda belə həyat gerçekliklərini təsvir edərkən, öz fikirlərini açıq və ya sətiraltı olsa belə, ifadə etməkdən çəkinmirdilər. Ümumiyyətlə, bütün zamanlarda haqsızlığa, neqativ hallara qarşı doğru mövqedən münasibət bildirərək haqqı, ədaləti müdafiə etməkdə həqiqi söz əsl yaradıcı insanların qılıncdan da kəsərlə silahı olub. Təbii ki, bunlar ictimai şüura, milli oyanışa öz təsirini göstərirdi. Bu istiqamətdə özünün publisistika yaradıcılığında ciddi, həm də hər zaman müasir və aktual səslənən mövzuları ilə yaddaşalan ədəbi simalardan biri də Nemət Veysəlli dir.

məhsuldarlığa təsərrüfatçı kimi yanaşması, əyalət yerlərində insanların üzləşdiyi problemlər, təbii felakətlərdə—güclü yağışların, sellərin daşqınların getirdiyi ziyanları yaratdığı rahatsızlıqda insanlarla həmdərəd olması, bunun tam əksi olan mövzular—təhsildə, səhiyyədə, mədəniyyətdə, incəsənətdə və onun bir sıra növlerində əsl sənətkar fikirlərini açıqlaması jurnalistin bütün sahələrdə qələm işlətmək bacarığından, xalis sənətkarlığından irəli gələn ümddə keyfiyyətlərdir. Nemətin səksəninci illerde qələmə aldığı yazılarında məhz kəndin qayğıları, zəhmət adamlarının işgüzərliyi, əmək qəhrəmanlarının yaratdığı xariqələr, eləcə də sənayedə, dənizdə çalışanların həyat hekayələri, güclü təsvir vasitələri ilə, həm də ustalıqla qələmə alınib. "İyirmi altı ilin bir günü", "Qızıl kəndin adamları", "Ömrün bir parçası", "Üç gün" və bu mövzularda bir çox qələm məhsulları dediklərimizə nümunədir.

Müəllifin mədəniyyət, incəsənət mövzusunda qələmə aldığı məqalələrini nəzərdən keçirəndə adama elə gəlir ki, o, uzun illər adıçəkilən sahələrdə çalışmış, bu sənətləri dərindən öyrənmiş bir sənətkardır. Beləliklə, Nemət Veysəllinin ərsəyə gətirdiyi əsərləri onu nəzərimizdə bütün sahələrin peşəkarı kimi ucaldır, yaradıcılığına oxucu rəğbəti qazandırır. Bu yazılarında bəzən bədii əslub, yazıçı təxəyyülündən gələn rəngli təsvir elementləri olduğundan onlardan bir çoxu bizə hekayə təsiri bağışlayır. Müəllifin musiqi aləminində yazdığı "Oləcəyəm, qalacaqsınız Rəşidsiz", "Üreyi o tayda qalan sənətkar", "Qaradağlıdan başlanan yol", "Evlerinin dalı qaya" portret-oçerklərinə xas olan xarakterik cizgilər, eləcə də qəhrəmanı musiqi sənətinin zirvəsinə aparan keşməkeşli yolları öyrənmək səriştəsi, sənətkarın mənəvi aləmini duya bilmək fəhmi hakim olduğundan onları təkrar-təkrar oxumaq insanda xoş ovqat yaradır. Nemət kinodan yazanda bir başqa ampluada görünür. Müəllif kinoteatrın yerləşdiyi məkandan başlamış, içərinin görünüşü, filmi təqdimetmə mədəniyyəti, onların janrına, təsir vasitələrinə və bu sıradan bir çox xüsusiyyət və əlamətlərinə özünün polemik düşüncəsile müdaxilə edir. Bu da oxucuya olduqca səmimi və zəhmətli təsir bağışlayır. Diqqət edək: "Filmlərin janr, dil, ifadə, əslub müxtəlifliyi barədə mübahisə ne qədər genişdirse, onların tamaşaçılara çatdırılmasının metod və formaları da bir o qədər bəsitdir. İldən-ile daha böyük məna kəsb edən incəsənətin bu növünün bəsit təqdimi təəccüb doğurur". Bu mövzuda qələmə alınmış başqa məqalələr də müəllifin sahənin problemlərinə mütəxəssis səviyyəsində bələdçiliyindən, başqa sözlə, mövzunu hətərəfli araşdırmasından ərsəyə gəlmişdir. "Piyadaların" döyüş... və yaxud publisistin polemik düşüncələri" adından da göründüyü kimi, müəllifin hər cür bəzəkdən, yersiz tərifdən uzaq olan düşüncələrini birbaşa bildirməsinə, problemlərin həlli istiqamətində fikirlərini bölüşməsinə hesablanmışdır. N. Veysəllinin yaradıcılığında bir həmkar kimi mənə xoş təsir bağışlayan həm də budur ki, o, bəhs etdiyi sahənin görünən və görünməyən tərəflərini tədqiq edərkən özünün polemik düşüncələrini, tənqidi fikirlərini cəsaretle ifadə edir. Nəzərə alsaq ki, adlarını çəkdiyimiz və haqqında yığcam bəhs etdiyimiz yazılar 70-80-ci illərin qələm məhsuludur, onda bu cəsarətin nə qədər təsirli və dəyərli olduğu anlaşılır...

Nemət Veysəllinin mövzuları olduqca zəngin və müxtəlifdir, yəni onlar bir-birini təkrar etmir. Burdan da aşkar görünür ki, həyatımızın müxtəlif sahələrində axtarışlar edərək, deyilməyən, yazılmayan, yaxud haqqında az və ötəri bəhs olunan mövzular ətrafında düşüñərək, ortaya sanballı əsərlər qoymaq publisistin başlıca məqsədi olmuşdur. Müəllifin "Tikintisi yarımqıq qalmış evlər" məqalələr toplusunda tanış olduğumuz yazılar fikrimizin bariz nümunəsidir. Mən bu əsərlərdə Neməti bir səyyah publisist kimi gördüm. Bir qələm sahibi kimi onun ən böyük uğuru geniş və güclü müşahidəyə malik olması, həm də bu müşahidələrini diliin bütün rəngləri və əalarlarında yazıya gətirmək və oxucunu heyrətdə qoya bilmək bacarığıdır. Nemət bu mövzuları işlə-

mək üçün haralarda olmayıb və kimlərlə görüşməyib? Respublikamızın eksər bölgələrində—Cəlilabad, Kürdəmir, Yevlax, Şirvan, Qusar, Şəki, Astara, Lənkəran, Ağcabədi... Nədən yazmayıb—Bu yerlərdə keçirilən dövlət zəhmətiyle tədbirlərdən, mədəniyyətdən, mətbuatdan, təsviri sənətdən, xalqın sosial vəziyyətdən, tikintisi yarımcıq qalmış evlərdən... Kimləri dilləndirib-danişdirməyib, vəsf etməyib—onların da sırası zəngindir. Bu yazıların hər birinin arxasında tanılmış imza və bu imza sahibinin bütün çətinlikləri dəf edərək, müşkülləri açaraq böyük istedad və zəhməti sayəsində jurnalistikanın ciddi və cazibədar janrı olan publisistikada meydana gətirdiyi yazılar dayanır. Və bu yazıların istənilən abzasından, cümlələrində iqtibas etmək təbii ki, oxucuda böyük təessürat yaradır. Təessüf ki, kiçik bir məqalənin həcmi buna imkan vermir.

Nemət Veysəllinin Qarabağ müharibəsində bəhs edən "Mənim müharibəm" məqalələr toplusu bu gün də, sabah da vətənpərvəlik duyğularımızı, doğma yurda bağlılıq hissimizi alovlaşdırır. Bu yazılarında bəhs olunan hadisələrin hər biri bizə doğmadır. Bu, təbii dir. Çünkü bu cənnət məkanları, əzizlərindən ötrü sinəsi cedar-cadar olan torpaqlar, həsrətdən boy-nubük qalmış evlər, ağaclar, sanki şövqünü, əzəmetini itirmiş dağlar ulularımızın əmanətidir. Biz bu yerlərin üzərindəki haqqımızı bərpa etməliyik...

Müəllifin "Mənim müharibəm" dediyi bu müarıbə hardan və nədən başlamışdır? Kitabın ilk səhifələrindən, müəllifin uşaqlıq xatirələrindən də aydın olur ki, ermənilərin bədlikləri, düşməncilik əməlli, ərazi iddiaları hələ neçə onilliklər əvvəldən başlamış və planlı surətdə davam etmişdir. Ermənilərin milletimizə qarşı ədavəti, insanlığa yaraşmayan hərəkətləri, xainliyi hər zaman, həmişə olmuşdur. Onlar adicə qonşuluq münasibətlərində belə özlərinin xainxoflu niyyətlərini gizlətməmiş, hər vəchle millətimizi incitməyə, "yərəz gəldi, yerli qaç" həyasiyə ilə evimizdə məskunlaşaraq, soydaşlarımıza qarşı fitnə-fəsadlar töredirdilər. "Mənim müharibəm" əslinde hamımızın—torpaqlarımızın işğali ilə barışmayan, ərazi bütövlüyümüzü bərpa etməkdən ötrü bu gün gücümüzü, birliyimizi səfərərə edən xalqımızın müharibəsidir. Nemət yaddaşın içiyə gedərək, hələ əmin-amanlıq saydığını Sovet dönləmində üzdənəraq qonşularımızın faciələrimizə yol açan planlarını aćmaqla onları ifşa edir. Onun yazdıqları sadəcə məlumat toplusu deyil, ədəbi təfəkkürə malik bir qələm adının, publisistin gördüklerini bəzəmədən, artırıb-əskiltmədən öz müşahidələri əsasında, sadə bir əslubda oxucularına çatdırıldığı tarixi haqqıqlərdir. Əslinde biz, zaman-zaman bu həqiqətləri, erməni vandalizmini, onların işgalçılıq əməllərini yaşadığımız hadisələrin fonunda hər zaman açıb göstərməli, gələcək nəsillərin yaddaşına ötürməliyik. Tarix öz yaddaşında yalanları, quramaları deyil, həqiqəti yaşadır.

Qarabağ müharibəsində özümüzün naqışlıyımız də necə deyərlər, bizi yandırıb-yaxır. O zaman hakimiyətdə olanların biganəliyi, oğullarımızın bəzi məqamlarda küməksiz, hərbi sursatsız ölüm-dirim savaşında vətəne sədaqətlə, torpaqlarımızın azadlığı uğrunda mərdliklə vuruşduğunu odlu setlərdən duyduqca əsəbler tarıma çekilir, sanki köksümüze dağ basılır. Bunlar doxsanıncı illərin əvvəllerində vüsət almış Qarabağ müharibəsinin canlı mənzərəsi, bu mənzərənin detalları, gerçəklilikləridir. Həmin vaxtlar böyük həyəcanla döyüş bölgələrindən verilən xəberlərə reaksiyaların, narahatlıqların təşvişlə qarşılıması yaddaşımızın bir agrılı səhifəsidir. Hərbi müxbir Nemət Veysəllinin döyüş bölgələrində gördükleri, şahidi olduqları və bütün burlara polemik düşüncələri də oxucuda böyük həyəcan və məraq doğurmaya bilməz.

Şübhə etmirik ki, Azərbaycan mətbuatının bugünkü problemlərini, publisistika janrında yaranmış bir çox əsərləri araşdırın tədqiqatçılar Nemət Veysəllinin yaradıcılığını da tədqiqat obyekti olaraq nəinki nəzərdən qaçırılmamış, hələ bundan sonra da onun ərsinə elmi-metodoloji aspektlərə maraqla göstərəcəklər.

Şəfəq NASIR,
"Respublika".